

Kirkkokolehdit

Keskeiset havainnot ja kehittämisehdotukset · Kirkon keskusrahaston avustusjärjestelmän esiselvitys 2026

2,7 M€

virallisten kolehtien tuotto järjestöille
2024

1,0 M€

suosituskolehtien tuotto järjestöille
2024

0,6 M€

Kirkon keskusrahaston kautta kerätyt
kolehdit 2024

Esiselvitys lyhyesti

Kirkkohallituksen toimeksiannosta laadittiin esiselvitys Kirkon keskusrahaston avustusjärjestelmän kehittämisestä. Keskusrahasto myöntää vuosittain noin 10 M€ avustuksia, mikä on noin viidennes keskusrahastomaksulla rahoitetusta budjetista. Lisäksi keskusrahaston kautta välitetään seurakunnille valtion rahoitusta noin 8 M€. Esiselvityksessä tarkasteltiin kahdeksaa avustuslajia asiantuntijahaastattelujen ja asiakirja-aineiston pohjalta.

Yleinen havainto on, että avustusjärjestelmä on muodostunut vuosikymmenten aikana toisistaan erillisistä avustuksista. Yksittäiset avustukset ovat perusteltuja ja hallinnollisesti ohjattuja, mutta kokonaisuutta on vaikea hahmottaa, ja tavoitteet on usein määritelty vain toiminnan tasolla. Kehittämisen tavoitteena ei ole näennäinen mittaaminen eikä toiminnan yhdenmukaistaminen. Tavoitteena on ymmärtää paremmin, mitä avustuksilla saadaan aikaan, ja kohdentaa yhteiset varat entistä tarkoituksenmukaisemmin.

Havainnot ja ehdotukset ovat alustavia. Niistä ei ole tehty päätöksiä, ja hakijoiden näkemykset otetaan huomioon jatkovalmistelussa.

Avustuksen tarkoitus

Kolehdeilla kohdennetaan seurakuntalaisten lahjoituksia selkeästi määriteltyihin kohteisiin, ensisijaisesti heikoimmassa asemassa olevien tukemiseen kotimaassa ja kansainvälisesti. Valinnassa painotetaan kohteen tarkkaa kuvausta, toiminnan vaikuttavuutta kirkon sisällä ja yhteistyön laajuutta seurakuntien kanssa. Hakijoilta edellytetään suunnitelmaa varojen käytöstä ja raportointia.

Kirkkohallitus määrää kahdenlaisia kolehteja: kolehdit, jotka kerätään tietynä sunnuntaina tai pyhäpäivänä, sekä suosituskolehdit, jotka seurakunta voi sijoittaa omaan kolehtisuunnitelmaansa. Täysistunto määrittelee valintakriteerit keväällä, päätökset tehdään elokuussa ja seurakunnille tiedotetaan syksyllä.

Kattavaa tilastotietoa kolehdeista ei ole saatavilla yhdestä lähteestä. Yllä olevat luvut perustuvat hakemuksissa annettuihin tietoihin ja Kirkon keskusrahaston tuloslaskelmaan.

Mikä toimii hyvin

- Päätöksenteko noudattaa selkeää vuosikelloa, vastuut ovat määriteltyjä ja hakemus- ja raportointikäytännöt ovat olemassa.
- Päätöksenteko on johdonmukaista ja tapahtuu kirkon virallisissa toimielimissä.
- Kolehdit ovat seurakuntalaisten lahjoituksia, joihin liittyy rahoituksen lisäksi viestinnällinen ja teologinen merkitys.

Keskeiset havainnot

- Kokonaiskuvaa kolehtivarojen kohdentumisesta ja vaikutuksista ei ole, mikä vaikeuttaa päällekkäisyyksien ja tarkoituksenmukaisuuden arviointia.
- Kolehtien kohdentaminen toimii käytännössä kirkon sisäisenä priorisointina. Vakiintuneet kolehtipyhät vahvistavat vakiintuneita toimijoita ja voivat epäsuorasti rajoittaa uusien toimijoiden pääsyä järjestelmään.

- Valmistelu on työvoimavaltaista ja riippuvaista yksittäisistä asiantuntijoista.
- Raportointi kuvaa lähinnä toimintaa, ei saavutettuja vaikutuksia.

Kehittämisehdotukset

Lyhyellä aikavälillä

1. Valmisteluprosessia kevennetään ja henkilöriippuvuutta vähennetään.
2. Kokonaisrahoituksen näkyvyyttä parannetaan kokoamalla eri rahoitusvirrat yhteen ja avaamalla kolehtivarojen kohdentuminen eri toimijoille.
3. Raportointia kehitetään niin, että se kuvaa toiminnan lisäksi saavutettuja vaikutuksia.
4. Kolehtien tuloksista viestitään lahjoittajille, jotta he ymmärtävät lahjoitustensa merkityksen ja niillä aikaansaadun muutoksen.

Pidemmällä aikavälillä

1. Tarkastellaan mahdollisuuksia avata kolehtijärjestelmää uusille toimijoille.

Koko avustusjärjestelmää koskevat suositukset

Esiselvitys tekee lisäksi kuusi kaikkia avustuslajeja koskevaa suositusta:

- Strateginen merkitys: mitä kullakin avustuksella halutaan saada aikaan ja vastaako rahoitus tarvetta.
- Yhtenäinen luokittelu: yleisavustus, kohdennettu avustus ja jäsenmaksu erotellaan, samoin avustukset ja hankinnat.
- Vaikuttavuusmallit: avustuslajikohtaiset tavoitteet, mittarit ja seuranta – ei yhtä mallia kaikille.
- Kannustinvaikutukset: arvioidaan ja tuodaan näkyviin eri tahojen saamat kokonaissummat.
- Pienet avustukset: keskitetään, kohdennetaan strategisemmin tai joissain tapauksissa luovutaan.
- Hallinnollinen kestävyys: sujuvammat prosessit ja osaamisen varmistaminen.

Pohdittavaksi ennen kyselyä ja kuulemista

- Miten kolehtien haku, aikataulu ja raportointi toimivat teidän näkökulmastanne?
- Millä tavoin kolehtien tuloksista voisi kertoa seurakuntalaisille?
- Miten järjestelmää voisi avata uusille toimijoille niin, että toiminnan jatkuvuus säilyy?
- Millaisia siirtymäjärjestelyjä mahdolliset muutokset edellyttäisivät?

Näin voitte vaikuttaa

1. Vastatkaa ennakkokyselyyn ma 30.11.2026 klo 17 mennessä. Linkki toimitetaan sähköpostitse ma 2.11.2026. Vastaaminen vie noin 15–20 minuuttia.
2. Osallistukaa verkkokuulemiseen ma 16.11.2026 klo 8-9. Teams-linkki lähetetään sähköpostitse ma 2.11.2026. Tunnin mittaisessa fasilitoidussa keskustelussa otetaan kantaa kehittämisehdotuksiin.

Palautteen pohjalta valmistellaan avustuslajikohtaisia vaihtoehtoisia malleja. Palautekooste esitellään kirkkohallitukselle joulukuussa 2026, ja kehittämisprojekti käynnistyy vuoden 2027 alussa.

Lisätietoja: Liisa Björklund, TT, liisa.bjorklund@qsa.fi, ja Petri Hilli, KTT, petri.hilli@qsa.fi (QSA) sekä kirkkohallituksesta Tarja Tirri, tarja.tirri@evl.fi.